

projektet
vedrørende
HRC skolen
og
Solhavens skole

1. del

At dokumentere anbragte
børns skoleforløb.

Indholdsfortegnelse:

1.	Faktuelle oplysninger	Side 1
2.	Vedrørende KABU projektet	Side 2
3.	Første del af KABU projektet	Side 3
3.1.	Metode vedrørende første del	Side 4
4.	Sammenskrivning af beskrivelserne	Side 5
4.1	Betydningen af henholdsvis personlige og faglige kompetencer	Side 5 + 6
4.2	Arbejds miljøets betydning	Side 6 + 7
4.3	Skolernes målgrupper	Side 7
4.4	Visitation	Side 8
4.5	Undervisningens tilrettelæggelse	Side 8 + 10
4.6	Statistik	Side 10
4.7	Samarbejds mæssige forhold (udenfor skolerne)	Side 11
4.8	Organisatoriske forhold	Side 11 + 12
4.9	Overflytning fra ekstern skole til almindelig skole	Side 12 + 13
4.10	Konklusion	Side 13 + 14
4.11	Afsluttende bemærkninger	Side 14

Bilag:

- 1. Oversigtsplan for det samlede forløb**
- 2. Referat af styregruppemøde**
- 3. Orienteringsskrivelse**
- 4. Disposition**
- 5. Interviewguide**
- 6. Lærernes historie**
- 7. Interview med lærerne**

1. Faktuelle oplysninger om Solhavens skole og HRC skolen i Farsø kommune.

Organisering:

Skolerne drives af Farsø kommunes skolevæsen. De er organisatorisk placeret under Farsø skole. Begge skoler er oprettet som specialskoleafsnit, og er beliggende udenfor Farsø skoles matrikel, på hver sin adresse i Farsø by.

Solhavens skole er oprettet til at modtage elever fra opholdsstedet Solhaven, og har eksisteret siden 1991. Der er ansat 4 lærere, og skolen modtager ca. 15 elever fordelt på formiddags – og eftermiddagshold.

HRC skolen blev oprettet i 1998 med henblik på at modtage børn og unge, der er indskrevet i et døgntilbud gennem HRC. Der modtages desuden hjemmeboende børn fra Farsø kommune. Der er ansat 3 lærere, og skolen modtager ca. 10 elever.

Målgruppe:

Børn og unge der opfylder visitationskriterierne til henholdsvis opholdsstedet Solhaven og Himmerlands Rådgivningscenters døgntilbud. Det vil sige børn og unge med svære adfærdsmæssige - og sociale problemer.

Skolens målsætning:

Grundlæggende tages der udgangspunkt i den enkelte elevs særlige behov. Undervisningen tilrettelægges ud fra elevens faglige og sociale kompetencer.

Som udgangspunkt arbejdes der på at bringe eleverne op på et alderssvarende fagligt niveau i fagene dansk og matematik. Når eleven magter det, bliver der undervist i alle alderssvarende fag.

Der samarbejdes med Farsø skole. Eleverne kan efter konkret vurdering indgå i undervisningen på Farsø skole i enkelte timer, og de kan tage afgangseksamen fra Farsø skole.

Pædagogik:

Pædagogikken er tilrettelagt ud fra følgende principper:

- Voksenstyring, som betyder maksimal involvering og tæt kontakt fra den voksnes side.
- Individuel tilrettelagt undervisning.
- En struktur der gør dagen forudsigelig og tryk for eleven.

Visitation:

Der fremsendes visitationsmateriale til Farsø kommune, Pædagogisk & Psykologisk Rådgivning.

Yderligere oplysninger kan indhentes ved henvendelse til Farsø Kommunes Skoleforvaltning.

Der henvises i øvrigt til Himmerlands Rådgivningscenters hjemmeside på www.h-r-c.dk, samt til Solhavens hjemmeside på www.solhaven.dk.

2. Vedrørende KABU projektet.

Socialministeriet har fra marts 2002 iværksat et treårigt kvalitetsprojekt ”KABU”. Projektet er landsdækkende, og fokuserer på børn og unge som er personligt og socialt udsatte. KABU projektet er bredt, og omfatter projekter vedrørende dokumentation, metodeudvikling og formidling. Midlerne er i forbindelse med tildelingene fordelt på forskellige temaer:

Socialministeriet og KABU har fordelt midlerne på betingelse af, at de enkelte projekter indgår i et samarbejde, der medfører, at man løbende skal deltage i et fælles evalueringsforløb. Desuden er det en betingelse, at KABU løbende gøres bekendt med alt offentligt tilgængeligt materiale, der omhandler det enkelte projekt.

Farsø kommunes skoleforvaltning har fået midler til et projekt, der handler om anbragte børns skolegang, og som iværksættes med henblik på dokumentation og metodeudvikling.

Projektet er todelt:

- 1) At dokumentere anbragte børns skoleforløb.
- 2) At udvikle en metode som kan anvendes i forbindelse med overflytning af elever fra ekstern skole til almindelig skole.

Formålet med første del er ”At dokumentere anbragte børns skoleforløb”. Dokumentationen vedrører undervisningen af eleverne i henholdsvis Solhavens – og HRC’s skole. Den nuværende praksis beskrives med henblik på at tilvejebringe et fælles grundlag, for at iværksætte et efterfølgende udviklingsprojekt. Det er desuden hensigten, at beskrivelsen skal anvendes som generel dokumentation for skolernes arbejde. Der skal derfor udarbejdes et materiale, som kan anvendes af evt. interesserede fagfæller og samarbejdspartere. Dette materiale færdiggøres i løbet af foråret 2004.

Formålet med anden del er ”At udvikle en metode som kan anvendes i forbindelse med overflytning af elever fra ekstern skole til almindelig skole”.

Udviklingsprojektet skal vedrøre overgangen fra ekstern skole til skolegang på Farsø skole, og forventes iværksat i ca. marts 2004. Det afsluttes ved udgangen af 2004. Dette projekt tager dels udgangspunkt i principperne for driften af Farsø kommunes øvrige skolevæsen, og dels i beskrivelsen af de eksterne skolers praksis. Projektet beskrives løbende under afviklingen. Den endelige projektbeskrivelse færdiggøres omkring årsskiftet 2004 / 2005.

3. Første del af KABU projektet.

Anbragte børns skoleforløb:

Tidsperiode: Fra november 2003 til marts 2004.

Plan for projektføreløbet:

Der er nedsat en styregruppe med følgende faste medlemmer:

Børne – og kulturchef, Farsø kommune,
Ledende skolepsykolog, Farsø kommune,
Lærer, Farsø kommunes ekstern skole,
Forstander, Solhaven,
Forstander, Himmerlands Rådgivningscenter,
Socialkonsulent, Solhaven / Himmerlands Rådgivningscenter.

Styregruppen forventes suppleret med to skoleledere fra Farsø kommune i forbindelse med overgangen til anden del af projektet.

Følgende foreløbige plan blev besluttet på styregruppens første møde den 02.11.03:

I perioden fra november 2003 til ca. marts 2004 koncentrerer indsatsen omkring projektets første del. Som det fremgår af projektets titel, skal der foregå et udredningsarbejde med henblik på at tilvejebringe et tydeligt fællesbillede af, hvordan de to eksterne skoler virker.

Det medfører, at der vil være behov for at involvere samtlige medarbejdere, der er ansat på de to skoler. Desuden forventes det, at der også skal inddrages medarbejdere fra døgnafdelingerne, henholdsvis Solhaven og Himmerlands Rådgivningscenter, med henblik på at belyse samarbejdet.

I november 2003 udarbejdes der en disposition, som danner grundlag for de enkelte medarbejders skriftlige bidrag til udredningen.

Samtlige medarbejdere, der skal inddrages i projektet, inviteres til orienteringsmøde.

Der udarbejdes en interviewguide.

På baggrund af det skriftlige materiale, gennemføres der interviews med deltagerne i perioden december 2003 til januar 2004.

Det samlede materiale skrives sammen, og forelægges styregruppen primo februar 2004.

Efterfølgende indarbejdes kommentarer fra styregruppen.

På styregruppemødet i februar eller umiddelbart derefter, planlægges anden del af projektet. Det forventes at der deltager to skoleledere fra Farsø komme.

Tilrettelæggelsen af anden del af projektet tager udgangspunkt i henholdsvis udredningen vedrørende de eksterne skolars virke, og Farsø kommunes notat ”Om udvikling af specialundervisning / specialpædagogisk indsats”.

3.1 Metode vedrørende første del.

”At dokumentere anbragte børns skoleforløb”.

I november 2003 udarbejdes en oversigtsplan for det samlede forløb. (Bilag 1).
Desuden etableres der en styregruppe med faste deltagere.

Den foreløbige plan er godkendt på styregruppemøde den 02.11.03. (Bilag 2).

Det fremgår heraf, at der er udpeget en lærerrepræsentant som koordinator for projektet. Der ned-sættes desuden en arbejdsgruppe med henblik på udarbejdelse af disposition, til brug for beskrivel-ser af skolernes arbejde. Følgende indgår i arbejdsgruppen: Lærerrepræsentant – koordinator og lærer på eksternt skole, leder PPR – skolepsykolog i Farsø kommune og socialkonsulent – HRC.

Samtlige lærere på de eksterne skoler orienteres om projektet, dels ved en orienteringsskrivelse (bilag 3), og dels ved en opfølgende samtale med koordinator.

Der er tale om en undersøgelse af de eksisterende forhold. Undersøgelsen tager udgangspunkt i læ-rernes perspektiv. Der kan evt. efterfølgende, og afhængig af hvor tydeligt et materiale der kan til-vejebringes, blive tale om at inddrage ledere, forældre / plejeforældre, døgninstitutionspersonale og elever i undersøgelsen.

Lærerne udarbejder herefter individuelle beskrivelser på baggrund af en disposition (bilag 4).
Disse beskrivelser afleveres senest den 09.01.04. til koordinator.

Herefter gennemføres der interviews med alle lærerne. Disse interviews foretages af socialkonsu-lenten, med udgangspunkt i den enkelte læreres egen beskrivelse og på baggrund af en til formålet udarbejdet interviewguide. Lærerrepræsentanten deltager i interviewrunden med Solhavens lærere.

Interviewguiden (bilag 5) er udarbejdet med udgangspunkt i de temaer, der er fremhævet i disposi-tionen til brug for den enkeltes egen beskrivelse.

På baggrund af beskrivelserne og de efterfølgende interviews, sammenskrives materialet af social-konsulenten med henblik på fremlæggelse på styregruppemødet den 6. februar 2004. Efterfølgende indarbejdes der kommentarer, forslag til ændringer mv.

Det er herefter hensigten, at der skal udarbejdes en foreløbig skitse til et udviklingsprojekt, der ved-rører overgangen fra eksternt skole til skolegang på Farsø skole.

4. Sammenskrivning af beskrivelser og interviews - De eksterne skoler i Farsø kommune.

Lærernes beskrivelser, bilag 6. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 og 7.1.
Referater fra interviewene, bilag 7. 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7.

Indledning:

Der er ikke fundet anledning til at dele beskrivelsen for henholdsvis HRC skolen og Solhavens skole, idet forskellighederne udgør en meget begrænset del af det samlede billede. På de områder hvor der er væsentlige forskelligheder mellem de to skoler, fremhæves det under det konkrete tema.

Beskrivelsen belyser overvejende sammenfaldende forhold indenfor de forskellige temaer, som undersøgelsen har omfattet. For de enkelte temaer gøres der dog opmærksom på, hvorvidt der er tale om fuldstændigt sammenfald. Divergenser konkretiseres for hvert enkelt tema.

4.1 Betydningen af henholdsvis personlige og faglige kompetencer.

Hvilke kompetencer og kvalifikationer finder lærerne væsentlige, for at undervisningen kan gennemføres, og for at eleverne lærer mest muligt?

Det er kendetegnende for lærergruppen, at den enkelte forinden ansættelsen havde et grundigt kendskab til Solhaven og Himmerlands Rådgivningscenter. En betydelig del af lærergruppen er blevet opfordret til at søge ansættelse, og er således håndplukkede til opgaven. Udskiftningen i lærergruppen har været yderst begrænset. Men der er løbende kommet flere lærere til, idet skolerne har fået flere elever.

Alle lærerne er af den opfattelse, at det er vigtigt at have erfaringer fra andre undervisningsopgaver. Det begrundes overvejende med, at det i relation til skolernes elevgruppe, er vigtigt, at have en bred vifte af undervisningsmetoder til rådighed, idet eleverne både fagligt og adfærdsmæssigt udviser betydelige forskelligheder, således at man dagligt stilles overfor udfordringer, der kræver, at man ikke bliver usikker på den undervisningsfaglige del.

Det er desuden en gennemgående betragtning, at man som lærer på skolerne, skal kunne sætte grænser, på baggrund af en sikker faglig vurdering af hvilke forudsætninger der skal være opfyldt, for at en elev kan modtage undervisning.

Intuition og autenticitet nævnes altovervejende som helt nødvendige egenskaber i relation til både elevgruppen og samarbejdet i lærergruppen.

Tålmodighed, konsekvens, kontinuitet, fleksibilitet og robusthed betragtes som nøgleord i forbindelse med karakterisering af medarbejdernes personlige egenskaber. Engagement betragtes generelt som en selvfølge. Det er også fremhævet som betydningsfuldt, at man ikke har for mange sygedage. Det bemærkes i den forbindelse, at det er problematisk for elevgruppen, hvis en lærer for ofte er fraværende.

Lærergrupperne består af henholdsvis tre og fire lærere. Det anføres som særlig betydningsfuldt, at den enkelte lærer er en absolut synlig og tydelig person, som ikke har problemer med at arbejdsda-

gen ofte udvikler sig anderledes end man havde forestillet sig. Man skal kunne klare uforudsigeligheden, uden at tabe sit mål af syne. Man skal desuden være fast og beslutsom uden at være rigid. Endelig betragtes det som en absolut nødvendig kvalifikation, at man er i stand til at beskytte sit privatliv.

Der er betydelig forskel på, hvor mange års erfaring de forskellige lærere har fra tidligere jobs. Det afgørende for hvorvidt man kan klare arbejdet i skolerne, ser ud til at være kombinationen af en solid faglig baggrund på et erfaringsmæssigt grundlag i kombination med de nævnte personlige kompetencer.

4.2 Arbejdsmiljøets betydning.

Hvordan får man et godt arbejdsmiljø? Hvordan fastholder man personale?

Samtlige lærere karakteriserer arbejdsmiljøet som godt. Det begrundes med den betydelige frihed, og det omfattende selvstændige ansvar der er i arbejdet.

Lærerne er deres egne ledere, og definerer selv de problemer der evt. skal løses af andre. Hvis der er behov for en leder, vælger man selv en blandt de mulige. Det kan være en af forstanderne, viceforstanderne, skoledirektøren eller skoleinspektøren. Man vælger lederen ud fra en ide om, at pågældende er den der bedst kan hjælpe i den konkrete situation. Til trods for, at der er flere muligheder for at vælge en leder, er det den overvejende holdning, at der er en meget synlig ledelse.

I det daglige er der konstant tæt kontakt mellem kollegaerne. Det er vigtigt, at den enkelte lærer hele tiden ved hvor de andre er. Det er bærende for arbejdsmiljøet, at man kan stole på sine kollegaer, idet der kan opstå situationer, hvor man er helt afhængig af, at andre kan træde til omgående. På begge skoler er arbejdsmiljøet præget af respekt, åbenhed og hjælpsomhed.

Citater fra interviewerunden:

”En forudsætning for, at der kan løses svære opgaver er, at det foregår i et velstruktureret miljø, som ikke hele tiden flytter sig.”,
”Det er det bedste arbejde, jeg nogensinde har haft”, ”Det er vores skole”, ”Jeg elsker mit job, med alt hvad det indebærer”.

Det er helt gennemgående for lærernes vurdering af arbejdsmiljøet, at friheden til på alle områder selv at tilrettelægge skolernes arbejde, er meget betydningsfuld.

Det vurderes endvidere positivt, at der ikke anvendes tid på møder, udover hvad der er helt nødvendigt i relation til eleverne. Det fremhæves, at energien bruges på undervisningen og ikke på at diskutere eller på samarbejdsproblemer.

Lærerne har ikke et lærerværelse og ingen frikvarterer. Det er uproblematisk.

Det er lærernes oplevelse, at skolerne styres indefra og dermed af dem selv. Det fremhæves, at langt de fleste problemer løses af lærergruppen i fællesskab.

Der vælges leder ud fra en forståelse af kulturen i HRC og Solhaven. Lederne bruges i vid udstrækning som konsulenter.

Rammerne er velfungerende, og der er mulighed for at få det nødvendige udstyr. Lærerne opfatter skolerne som ”deres”, hvilket blandt andet også betyder, at de lokalt boende lærere holder lidt øje med skolerne i de lange ferier. Det er desuden den helt overvejende opfattelse, at skolerne er en del af henholdsvis Solhaven og HRC. Det betragtes som særdeles positivt, at man får julegave og deltager i f.eks. julefrokost sammen med Solhaven og HRC. Endvidere at man som en selvfølge inviteres til både sociale og faglige arrangementer.

Særligt synspunkt:

Kontakten til de mange kollegaer på Farsø skole kan indimellem savnes.

4.3 Skolernes målgrupper.

Hvordan er eleverne?

Elevgrupperne består hovedsagelig af børn og unge i alderen fra 12 til 16 – 17 år.

Der er tale om børn og unge, som er opgivet af det almindelige skolesystem, og mange er karakteriseret som uunderviselige. Elevgruppen er generelt præget af adskillige skoleskift, mislykkede forløb og ikke mindst afbrydelser i skolegangen.

Det er kendetegnende for elevgruppen, at det generelle niveau ved indskrivningen er omkring 3. til 4. klasse.

Der er tale om svigtede børn og unge med massive problemer. Det generelle indtryk er, at elevgruppen er blevet tiltagende svagere fungerende gennem de seneste år, men at det problem hovedsagelig er knyttet til de børn og unge, der har anden etnisk baggrund end dansk.

Samtidig er opmærksomheden rettet mod stigningen i antallet af børn og unge, der har fået en diagnose. Aktuelt er der en betydelig stigning i antallet af børn og unge, der får diagnosen ”Asperger syndrom”.

For 5 til 10 år siden var der tilsvarende mange, hvor man konstaterede DAMP symptomer. Det er den generelle vurdering, at det er både positivt og negativt med diagnoserne. Det positive er, at der som følge af diagnosen, kan gives mere præcise retningslinier for hvordan undervisningen mest hensigtsmæssigt kan tilrettelægges. Det negative er, at diagnoserne til en vis grad fastlåser undervisningsmetoderne. Der gøres opmærksom på, at der altid har været elever som krævede særlig hensyntagen, og at det som regel er lykket at finde en egnet fremgangsmåde, ud fra en almindelig faglig vurdering af elevens muligheder.

Det er kendetegnende for den samlede elevgruppe, at deres almenviden er sparsom, og at der er mange huller i deres skolefaglige formåen. Det er desuden fælles for elevgruppen, at de medbringer overvejende dårlige oplevelser med lærere.

4.4 Visitation.

Farsø kommunens Pædagogiske Psykologiske Rådgivning visiterer til de eksterne skoler. Det er sædvanlig praksis, at lærerne ser eleven, før der evt. udleveres papirer om eleven. Denne praksis følger af modellen for optagelse i døgntilbud på henholdsvis Solhaven eller Himmerlands rådgivningscenter. Der er således ikke nødvendigvis sket en fuldstændig udredning af barnet, før undervisningen går i gang. Det er også almindelig praksis, at der først udarbejdes en plan, når barnet har opholdt sig i skolen i en periode.

Pædagogisk Psykologisk rådgivning visiterer, men har derefter en konsultativ rolle.

4.5 Undervisningens tilrettelæggelse.

Hvordan er pædagogikken? Hvilke metoder anvendes? Hvad får eleverne ud af undervisningen?

På skolerne undervises der i skolefag. Det medfører, at der er en klar afgrænsning mellem fritidsbetonede aktiviteter, som kan foregå i døgntilbuddet og det der kan foregå i skolen.

Skolen tager ansvaret for at eleverne lærer noget, og at undervisningen gennemføres på lærernes præmisser.

Det forventes at eleverne er adfærdsvanskelige, og udgangspunktet for tilrettelæggelsen af undervisningen er principperne for arbejdet på Solhaven og i Himmerlands Rådgivningscenter.

Man kan ikke blive smidt ud af skolen på grund af manglende motivering eller dårlig opførsel. I disse situationer vælger man selv at forlade skolen. Man kan altid vende tilbage, hvis forudsætningerne motivations- og adfærdsmæssigt er til stede.

En betingelse for at komme i skole er, at man er motiveret for at modtage undervisning. Det er således skolen, der i samarbejde med socialrådgiverne og afdelingernes personale vurderer, om en elev skal påbegynde skolegang. Hvis en elev ikke vil undervises, flyttes vedkommende til beskæftigelse på Solhavens værksted. For HRC skolens elever etableres der beskæftigelse, enten på afdelingen eller i plejefamilien. I forhold til HRC skolens hjemmeboende elever tilstræbes det, at der kan arrangeres ordninger med forældrene eller kommunens familieafdeling.

Eleverne får arbejdsdusør, når de passer skolen. Der kan trækkes i dusøren, f.eks. for en time, hvis ikke der er udrettet noget.

Det er vigtigt at eleverne hurtigt forstår skolernes kultur, og dermed bliver klar over at det der foregår i skolerne, ikke er beskæftigelse men undervisning i skolefag.

Skolens arbejde er tydeligt adskilt fra det der foregår på døgnafdelingerne eller i plejefamilierne / hjemmene. Det betyder f.eks. at eventuelle konflikter ikke videreføres i skolen. Lærerne orienteres, og kan således afpasse kravene til eleven, ud fra en viden om pågældendes aktuelle tilstand, men lærerne blander sig ikke.

Der gælder desuden nogle faste principper for elevernes ophold i skolerne. Det er f.eks. ikke tilladt at gå med kasket, overtøj eller støvler. Der forventes desuden en ordentlig opførsel. Det er lærerne der sætter dagsordenen, og den er individuel i relation til den enkelte elev.

Hensigten er, at eleven skal lære så meget som muligt. Det kan være nødvendigt at bruge ”lokke-midler”, som f.eks. slik og kaffe.

Målet med undervisningen er, at bringe eleven i stand til at gennemføre Folkeskolens afgangsprø-ver.

Et undervisningsforløb indledes altid med en standpunktsprøve. Det er en integreret del af den faste optagelsesprocedure. Endvidere deltager eleven i en indledende samtale med henblik på tilrettelæg-gelse af forløbet. De specialkonsulenter der er tilknyttet Solhaven og HRC kan inddrages med hen-blik på rådgivning og vejledning, hvis det skønnes nødvendigt. Skolerne kan desuden kontakte Far-sø Kommunes Pædagogiske & Psykologiske Rådgivning efter behov.

Undervisningen tilrettelægges individuelt, og dermed ud fra den enkeltes sociale og faglige forud-sætninger. Der undervises i lokaler, der er indrettet til en eller to elever. Hver elev er tilknyttet en bestemt lærer, som er ansvarlig for pågældende elevs samlede undervisning.

Der undervises primært i fagene dansk, matematik og engelsk. Hvis det er nødvendigt, kan der an-vendes faglokaler på Farsø skole.

Både lærere, elever og døgnpersonale kan vælge at tage initiativ til at stoppe undervisningen, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

Det er således et grundlæggende princip, at man kommer i skole for at blive undervist. Desuden at eleven selv vælger at komme i skole, og at der kan gives en pause, såfremt der er begrundet behov for det. På samme måde vælger man selv at gå til eksamen.

Inden en elev starter skolegang, er den indledende standpunktsprøve gennemgået med eleven. Ud-gangspunktet er således kendt af både lærer, elev og personalet på døgnafdelingen, inden at forløbet påbegyndes.

Skolerne arbejder ikke ud fra en bestemt teoretisk forståelsesramme. Udgangspunktet er, at pæda-gogikken er i overensstemmelse med de principper, der er gældende for arbejdet i HRC og i Solha-ven.

Følgende tre principper er bærende for skolernes arbejde:

- ✓ Voksenstyring, som tager udgangspunkt i maksimal involvering og tæt voksenkontakt.
- ✓ Individuel tilrettelagt undervisning.
- ✓ En struktur der gør dagen enkel og forudsigelig for eleven, og som skaber tryghed.

I relation til enkelte elever, som frembyder særlige vanskeligheder, inspireres lærerne af de special-konsulenter der er tilknyttet Solhaven og HRC.

Det er kendetegnende for elevgruppen, at manglende grundlæggende skolekundskaber og social inkompetence hindrer, at der kan gennemføres gruppearbejde og projektundervisning. Skolerne sikrer derfor, at eleverne får lært grundlæggende færdigheder på det skolefaglige område. Den soci-

ale del varetages af døgnafdelingerne, plejefamilierne eller hjemmene. De fleste af eleverne lever sammen med andre, på små afdelinger med fem pladser. Det medfører naturligvis, at der må arbejdes med tilegnelse af sociale kompetencer. Desuden beskæftiges flere af eleverne i perioder på værkstederne. Det giver også rig lejlighed til at arbejde med social tilpasning. Det er endvidere almindeligt, at eleverne deltager i fritidsaktiviteter i lokalområdet. Det forudsætter, at man har både en vis selvkontrol og at man kender almindelige sociale spilleregler. Ved en forespørgsel på Farsø skole er det oplyst, at erfaringen er, at eleverne fra skolerne har samme niveau med hensyn til social tilpasning som deres jævnaldrende på tilsvarende klassetrin. Der er ingen af skolernes lærere der har kendskab til, at eleverne senere er ”faldet igennem” på grund af manglende sociale kompetencer. (Se evt. nærmere herom i bilag 6.7.1.).

4.6 Statistik.

Statistiske oplysninger om karakterniveauet for eleverne fra de eksterne skoler sammenlignet med henholdsvis niveauet for Farsø skole og landsgennemsnittet:

9. klasse.

DANSK	Retstavning	Skriftlig	Orden	Mundtlig
Hele landet	8,0	8,0	7,9	8,5
Farsø skole	8,0	7,9	7,8	8,1
De eksterne skoler	6,8	7,0	7,4	8,0

Matematik	Skriftlig	Orden	Mundtlig
Hele landet	7,8	7,9	8,3
Farsø skole	7,6	8,0	8,3
De eksterne skoler	6,5	7,4	7,3

Engelsk	Mundtlig
Hele landet	8,4
Farsø skole	8,1
De eksterne skoler	8,9

Kilde. Landsgennemsnit og gennemsnit for Farsø skole : Undervisningsministeriet – grundskole nøgletal 2000- 2002.

Kilde. De eksterne skoler: Farsø kommune – skoleforvaltningen.

Tallene for de eksterne skoler er baseret på oplysninger om karakterniveauet for 12 elever, der har aflagt folkeskolens afgangsprøve i perioden fra 2001 til 2003.

4.7 Samarbejds-mæssige forhold (udenfor skolerne).

Hvilken betydning har samarbejdet med værkstedet? Hvordan er samarbejdet med døgnafdelingerne / hjemmene eller plejefamilierne?

Lærerne på Solhavens skole fremhæver samstemmende samarbejdet med Solhavens værksted, som en eksistentiel betingelse for skolens arbejde.

Samarbejdet med døgnafdelingerne, plejefamilierne og hjemmene betragtes også som en væsentlig forudsætning for elevernes udbytte af undervisningen, men samarbejdet med værkstedet er dog gennemgående fremhævet som særlig betydningsfuldt. HRC skolens lærere efterspørger samme mulighed for deres elever, og tilstræber, at der kan opnås nogenlunde tilsvarende betingelser gennem samarbejdet med plejefamilier og døgnafdelinger.

For de børn, der er hjemmeboende hos biologiske familier, fremhæves samarbejdet med Farsø kommunes Skoleforvaltning og Familieafdeling som positivt og betydningsfuld.

Det vurderes generelt vigtigt, at der kan etableres et godt samarbejde med barnets bagland. Det giver barnet mulighed for "at være glad for skolen", og erfaringen er, at det fremmer udbyttet. Det giver også et bedre grundlag for at hjælpe barnet videre efter opholdet på skolen.

Det kan være problematisk at opretholde et flydende og velfungerende samarbejde med døgnafdelingerne, når der er personaleskift, men "afstanden er aldrig større end den nærmeste telefon" og der er tale om en fælles organisation. Hvis der opstår problemer, som ikke umiddelbart flytter sig, kontaktes lederne på Solhaven og HRC. De problemer der opstår, løses almindeligvis omgående og mellem de umiddelbart implicerede.

Det er desuden erfaret, at en vigtig forudsætning for samarbejdet er, at døgnafdelingerne, plejefamilierne og hjemmene viser oprigtig interesse for elevernes skolearbejde.

4.8 Organisatoriske forhold.

Hvordan er skolerne organiseret? Hvordan er samarbejdet med Farsø skole?

Skolerne er organiseret som selvstændige enheder under Farsø skole. Den formelle leder er Skoleinspektøren på Farsø skole. Samtlige lærere tilkendegiver, at man aldrig henvender sig til pågældende med ledelsesmæssige spørgsmål. I forbindelse med det daglige arbejde konsulteres lederne fra Solhaven og HRC. Vedrørende økonomiske spørgsmål inddrages skoledirektøren for Farsø kommune. Det bemærkes, at samtlige lærere finder, at ledelsen er meget synlig i det daglige.

Der er desuden en tilsvarende massiv tilkendegivelse af, at samarbejdet med Farsø skole fungerer ganske fortræffeligt. Der er tale om et smidigt og imødekomende samarbejde, der virker til alles tilfredshed. Farsø skole har aldrig afvist en eneste henvendelse fra skolerne, og der er generelt styr på aftaler og på fælles beslutninger. Der er altid imødekommenhed overfor spørgsmål om f.eks. lån af materialer mm.

Hvis der arrangeres fælles faglige temadage på Farsø skole, inviteres lærerne fra de eksterne skoler med. Der er dog ikke tale om et dagligt tilhørsforhold blandt kollegaerne på Farsø skole.

Særligt synspunkt: Det kunne være ønskeligt, af både faglige og sociale grunde, at indgå i et mere formaliseret samarbejde med lærergruppen på Farsø skole.

Citat fra interviewrunden: "Samarbejdet fungerer så godt, fordi at eleverne fra skolerne er opdraget til at gå i skole".

4.9 Overflytning fra ekstern skole til almindelig skole.

Hvordan forberedes eleverne på skiftet fra ekstern skole til almindelig skole eller uddannelsesforløb? Ideer til projektets anden del?

Lærerne har betydelig indflydelse på hvordan og hvornår en elev flyttes til Farsø skole. Det er lærerne fra de eksterne skoler, der ved hvordan eleven arbejder, og dermed hvordan pågældende bedst kan komme til at fungere i den almindelige skole. Lærerne fra de eksterne skoler kommer altid med anbefalinger til Farsø skole om, hvordan en elev bør placeres. Disse anbefalinger følges af Farsø skole.

Det er lærerne på de eksterne skolars opfattelse, at det gode samarbejde dels er betinget af, at eleverne er opdraget til at gå i skole, når de kommer på Farsø skole, og dels at eleverne bliver indenfor samme behandlingskultur. Samarbejdet med HRC og Solhaven afbrydes ikke, når eleven flyttes fra ekstern skole til Farsø skole.

Eleverne forberedes typisk ved at deltage i undervisningen på Farsø skole i enkelte timer. Der vælges fag, som eleven kan forventes at få succes med, og de eksterne skoler anbefaler i disse situationer også konkret, hvilken klasse pågældende bør placeres i.

Samme praksis anvendes, når der er tale om elever, som skal påbegynde skolegang f.eks. på teknisk skole. Lærerne fra de eksterne skoler indleder et tæt samarbejde med modtagende skole. Dette samarbejde kan videreføres af andre personalegrupper fra Solhaven eller HRC, eller det kan fortsættes af lærerne i den tidsperiode, der skønnes nødvendig.

I forhold til samarbejdet med Farsø skole vurderes det vigtigt, at samarbejdet kan fortsætte på den måde det fungerer på nu.

Der er følgende forslag til eventuel udbygning af samarbejdet:

- ✓ Der kan etableres ordninger hvor eleverne, i videre udstrækning, indgår i undervisningen på Farsø skole.
- ✓ Der kan etableres en ordning, således at hver enkelt elev fra de eksterne skoler tilhører en klasse på Farsø skole. Erfaringerne viser, at det er vigtigt for eleverne, at høre til en "almindelig" klasse.
- ✓ Der kan etableres en følgeordning, således at medarbejdere fra Solhaven og HRC (ikke nødvendigvis lærere) indledningsvist følger med eleven, når pågældende skal undervises på Farsø skole.

- ✓ Der kunne etableres ”en lille skole” i den store (Farsø skole). Dette med henblik på at der så tidligt som muligt gives den nødvendige støtte, og så vidt muligt fastholder den enkeltes tilhørsforhold til klassen. Eleven vil således kunne gå ud og ind af støttetilbudet, uden at det medfører skoleskift.
- ✓ Omvendt kunne der etableres en ordning med fast kontaktlærer fra Farsø skole, til de elever der er placeret i de eksterne skoler.

Erfaringerne viser, at det er vigtigt for elevernes faglige udbytte, at skoleforløbet er stabilt. Det er særlig vigtigt, at der er ro på fra ca. 5. til 9. klassetrin. Det anbefales således, at der tidligst muligt tages stilling til, hvor eleven primært skal undervises.

4.10 Konklusion.

På baggrund af lærergruppens vurdering af hvilke kompetencer der er nødvendige, for at kunne undervise på de eksterne skoler, kan det konkluderes, at den faglige og den personlige side er lige betydningsfulde og gensidigt forbundne.

Arbejdet forudsætter solid undervisningsfaglig viden og erfaring, som baggrund for at kunne tilbyde tilstrækkelig bredde i den differentierede undervisning. Det faglige grundlag er endvidere vigtigt, som sikkerhed for fastholdelse af mål for den enkelte elev.

Personlighedsmæssigt er det vigtigt, at læreren er udstyret med en sikker intuition og i øvrigt fremstår som en autentisk person, der hviler godt i sig selv. Det er vigtigt, at man kan agere i en uforudsigelig hverdag uden at tabe sit mål af syne. Det er endvidere vigtigt, at læreren kan finde den rigtige balance mellem at være fleksibel og kompromisløs.

Arbejdsmiljøet er præget af selvstyring, selvbestemmelse og ansvar for egne skoler. Lederne bruges hovedsagelig som konsulenter. Lærerne definerer selv deres behov for ledere, og vælger selv hvem de vil bruge i en konkret situation. Det er tydeligt, at lærerne generelt er meget glade for deres arbejde. Det fremhæves som positivt, at energien er koncentreret om undervisningen, og at skolerne i praksis betragtes som en del af Solhaven og HRC.

Elevgruppen er præget af omfattende og massive skolefaglige og sociale problemer. Det er lærergruppens opfattelse, at elevgruppen bliver tiltagende dårligere, og at det skyldes flere børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Endvidere er der et dilemma forbundet med den stigende anvendelse af diagnoser. På den ene side afgrænser en diagnose en problemstilling, hvilket kan være en hjælp. På den anden side kan en diagnose også medvirke til stigmatisering af en elev.

Målet med skolernes undervisning er, at bringe eleven i stand til at gennemføre Folkeskolens afgangsprøver. Der arbejdes målrettet og konkret med skolefag. Den enkelte elevs niveau fastlægges indledningsvis, og der følges løbende op med prøver.

Der er en klar afgrænsning mellem lærernes – og døgnmedarbejdernes opgaver. Den tydelighed i arbejdsfordelingen, er en del af kulturen i både HRC og Solhaven. Der er tale om et fælles ansvar for, at den enkelte elev lærer så meget som muligt, men arbejdsfordelingen medfører, at lærerne kan koncentrere sig om at sikre, at eleverne lærer skolefærdigheder. Eleverne lærer primært sociale færdigheder udenfor skolen. Det foregår f.eks. på afdelingerne og i plejefamilierne, samt i lokalmiljøet i Farsø.

Samarbejdet med de øvrige afdelinger i HRC og Solhaven er præget af gensidig forståelse og respekt for hinandens opgaver og kompetenceområder. Samarbejdet med Solhavens værksted fremhæves generelt som særlig betydningsfuldt for skolens virke, da dette samarbejde er den vigtigste betingelse for at princippet ”eleven vælger selv at gå i skole” kan effektueres på en meningsfuld måde (elever fra Solhaven). Samarbejdet med de forskellige døgntilbud betragtes absolut også som en vigtig forudsætning for arbejdet i skolerne.

Skolerne er organiseret som afdelinger under Farsø skole. Samarbejdet med Farsø skole karakteriseres som særdeles velfungerende. Samarbejdet med skoleforvaltningen i Farsø kommune, herunder Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, beskrives tilsvarende som konstruktivt og velfungerende.

Lærerne beskriver alt overvejende forholdene som velfungerende på alle områder. Der er ingen problemer med samarbejde, økonomi, arbejdsmiljø, arbejdstidstilrettelæggelse osv. Endvidere betragtes det som en selvfølge, at eleverne er vanskelige.

Sammenligningen af karakterniveauet med landsgennemsnittet og gennemsnittet for Farsø skole viser en tendens i retning af, at eleverne fra de eksterne skoler opnår et niveau, der samlet set ligger ca. en karakter under sammenligningsgrundlaget.

4.11 Afsluttende bemærkninger.

Første del af KABU projektet vedrører anbragte børns skoleforløb. Det skal i den forbindelse bemærkes, at HRC skolen også har elever, der er hjemmeboende hos biologiske forældre. Der fremkommer derfor også oplysninger om forholdene vedrørende undervisning af den gruppe.

Der er valgt lærernes perspektiv idet det ikke kan forventes, at forældre, plejeforældre og døgninstitutionspersonale og elever kan bidrage til afdækning af forhold, som specifikt vedrører betingelserne for undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse. I denne sammenhæng forekommer det derfor hensigtsmæssigt, at afgrænse deltagerkredsen til at omfatte de to lærergrupper.

Socialkonsulenten